

Univerzita Palackého v Olomouci
Pedagogická fakulta
Katedra primární a preprimární pedagogiky

Bakalářská práce
Marie Maderová

Kulturní tradice regionu a jejich uplatnění v mateřské škole

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Bělkovicích – Lašřanech dne 16.6. 2016

.....

Děkuji Mgr. Aleně Vavrdové, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce a rodičům dětí mateřské školy Bělkovice -Laš'any za poskytnutí souhlasu s fotografováním a možnost fotografovat děti při činnostech.

Obsah

ÚVOD.....	6
TEORETICKÁ ČÁST	
1 Tradice	7
1.1 Kultura a příroda.....	7
1.2 Symboly a rituály	8
2 Rodina a její význam pro život jedince	9
2.2 Tradice jako zájem a jeho formování v rodině	10
3 Jarní tradice.....	12
3.1 Vynášení smrti	12
3.2 Květná neděle	12
3.3 Pašijový týden	12
3.4 Velikonoce.....	14
4 Velikonoční symboly a jejich význam	15
4.1 Pomlázka	15
4.2 Beránek.....	16
4.3. Vajíčko	16
4.4 Zdobení vajících	16
4.5. Zajíček	18
4.6 Velikonoční pečivo.....	18
4.7. Velikonoční pokrmy	18
5 Předškolní vzdělávání a jeho specifika.....	19
5.3. Předškolní věk	19
5.4 Emoční a sociální vývoj dítěte předškolního věku.....	20
6 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání.....	21
6.1 Cíle předškolního vzdělávání	21
6.2 Klíčové kompetence	21
6.3 Oblasti vzdělávání	22
7 Historie Mateřské školy v obci Bělkovice - Lašťany	27
7.1 Školní vzdělávací program Mateřské školy Bělkovice – Lašťany	27
PRAKTICKÁ ČÁST	
8 Oslavy tradic na Hané v kontextu prožitkového učení.....	29
8.1 Morena v Bělkovicích – Lašťanech.....	29

8.2 Tradice Jedlička v obci Bělkovice - Lašťany	34
8.3 Matičky v obci Bělkovice - Lašťany	40
8.4 Klapání	42
8.5 Zdobení vajíček	44
ZÁVĚR.....	46
Seznam použitých zdrojů a literatury	47
Seznam zkratk.....	50
Seznam příloh.....	51
Anotace	

ÚVOD

Téma Kulturní tradice v regionu a jejich uplatnění v mateřské škole jsem si vybrala, protože se domnívám, že tradice jsou neodmyslitelnou součástí života všech jedinců. Myslím si, že přirozenou potřebou v životě jedince je být ukotven, vědět kam patří, čili být vědomě nebo pomyslně spojen se svými předky, tzv. mít kořeny.

Bakalářská práce se zaměřuje na kulturní tradice v obci Bělkovice – Lašťany a jejich uplatnění v předškolním vzdělávání.

Ve 21. století mají tradice a rituály důležité místo. Nadmíra elektroniky, hraček, pracovní zátěže, nedostatek času a mnoho dalšího přispívají k neharmonickému vývoji dítěte. Tradice jsou příležitostí smysluplného trávení volného času, kdy rodina může a měla by být pospolu. Přispívají k uspořádání opakujících se každodenních činností a pomáhají k relaxaci a odpoutání se od starostí v pracovním i osobním životě. Jsou také významné pro výchovu a vzdělávání dětí, napomáhají při socializaci jedince do společnosti.

Předmětem práce je snaha vysvětlit význam a účel slavení tradic z pohledu dnešní mateřské školy a rodiny. Cílem je také posílit hodnoty tradic a rituálů. Podrobněji seznámit s tradicemi, které se v obci Bělkovice - Lašťany slaví prostřednictvím prožitku, spolupráce rodiny i veřejnosti. Věřím, že v neposlední řadě bude práce inspirací pro pedagogy mateřské školy nejen ve zmíněné obci.

V teoretické části jsou definovány základní pojmy jako tradice, rituály, symboly, kultura, rodina a spojitost mezi nimi. Popisuje vliv tradic a rituálů na život jedince. Dále se práce zaměřuje na vybrané kulturní tradice a vysvětluje pojmy předškolní vzdělávání, předškolní věk, Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a Školní vzdělávací program Mateřské školy Bělkovice – Lašťany. Zmiňuje i stručnou charakteristiku hanácké obce Bělkovice – Lašťany.

V praktické části popisuje vybrané jarní tradice, které se v obci Bělkovice – Lašťany slaví s ohledem na výchovu prožitkem v kontextu mateřské školy. Popisuje tradici Moreny, Jedličky, Klapání, zdobení vajíček a krojovou tradice Matičky, která probíhá jen na několika místech České republiky a je pro děti předškolního věku zajímavá. Tuto část doplňují praktické ukázky práce s dětmi předškolního věku a fotodokumentace, jejímž účelem je především dokreslení atmosféry.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Tradice

Lidové tradice, zvyky, rituály provázely člověka již v minulých dobách a jinak tomu není ani dnes. Šottnerová uvádí: „*Jsou prostředkem ke stmelování rodiny, obce i národa.* (Šottnerová, 2008, s. 7) Původně byly tradice spjaty s přírodou, vírou a mýty. Opakovaly se s každoroční pravidelností, a proto mohly nahradit kalendář. Dodnes přežily tradice, které jsou pro lid zábavné. Vnášejí do každodenního života pravidelnost a řád, stejně jako pocit radosti a sounáležitosti.

Pochopení minulosti a kulturní tradice dětem zprostředkují jejich nejbližší. To oni jsou živým svědectvím dějin. „*V tomto smyslu představují tedy prarodiče a ostatní staří lidé psychologicky nesmírně důležitý činitel v životě dítěte*“. (Matějček, 2013 s. 43)

Práce s předškolními dětmi je důležitým aspektem při předávání tradic z generace na generaci. (Šottnerová, 2008) Pedagogičtí pracovníci škol mají také možnost prostřednictvím Rámcového a Školního vzdělávacího programu upevňovat a oživovat lidové tradice a zvyky.

Šottnerová (2008, s. 5) považuje za důležité: „*V České Republice vznikají instituce, organizace, sdružení, která pečují o uchování a rozvíjení lidových tradic a národních kulturních hodnot*“.

1.1 Kultura a příroda

Pedagogický slovník uvádí dva významy pojmu kultura. Pedagogické vědy považují kulturu „*za komplex materiálních, ale i nemateriálních výtvorů (poznatků, hodnot, idejí, morálních norem), které byly vytvářeny v průběhu vývoje civilizace*“. Kulturní dědictví je předáváno z generace na generaci zejména prostřednictvím formálního vzdělávání ve školských institucích. Pedagogika úzce souvisí se sociologií, proto nesmíme opomenout na druhý význam kultury v oblasti sociologie a kulturní antropologie. Tyto obory „*považují kulturu za způsoby chování, sdílené normy, hodnoty, tradice, rituály, které jsou charakteristické pro určité sociální nebo etnické skupiny*“. (Průcha, 2009, s. 135)

Babyrádová vyjádřila názor na souvislost kultury a přírody. Uvádí: „*Člověk je kulturní do té míry, jaký postoj zaujímá k přírodě.* (Babyrádová, 2002, s. 28) Měl by ve svém konání vyjadřovat sounáležitost s přírodou ve dvou směrech. „*Člověk a jeho přírodní původ a člověk a jeho příslušnost ke společenství*“. (Babyrádová, 2002, s. 28) Příklady, kterými konání naplníme nalezneme například v estetické výchově, která je mimo jiné předmětem vzdělávání

jedince již v předškolním věku. Dále doplňuje „*kultura a příroda mají jedno společné a to je neustálý pohyb*“ a nelze je vnímat jako něco statického. (Babyrádová, 2002, s. 28)

1.2 Symboly a rituály

Rituály byly vykonávány především za účelem nabytí ztracené energie. Byly připravované s velkou vírou v proudění a přeměnu energie. Úspěšnost byla podmíněna tím, že byly prováděny s velkou mírou duševního zaujetí. (Babyrádová, 2002)

Důležitým aspektem je princip uměle vytvořené překážky, po jejímž překonání nastane změna stavu. „*Rituál nabízí možnost neopakovatelného prožitku vnitřního a vnějšího světa*“. (Babyrádová, 2002, s. 181)

Symboly používané v rituálu „*jsou prostředky usměrňování a proudění fyzické i duchovní síly*“. (Babyrádová, 2002, s. 37) Fyzická gesta a zvuky, pohyby patřící k rituálu je nutno chápat jako prostředek společného prožívání vesmírného, nadosobního řádu.

Rituál je zvláštní typ hry. Hra „*všestranně rozvíjí celou osobnost dítěte*“ a může být sama rituálem nebo mít rituální prvky. (Šottnerová, 2008, s. 7) Babyrádová chápe rituální prvky jako „*založení rituálního pole, do jehož prostoru člověk vstupuje za účelem uskutečnění změny vázané k životně vázaným okamžikům*“. (Babyrádová, 2002, s. 178) Dále hra umožňuje jedinci prožít důležité životní situace, aniž by tyto modelové situace měly pro život závažné důsledky. Kirchnerová (2013, s. 11) doplňuje: „*Pro děti jsou rituály obzvlášť důležité, nemluví jazykem slov, ale obrazů, výrazů a pohybů*“.

2 Rodina a její význam pro život jedince

V minulosti měla rodina nezastupitelnou roli. V dnešní době mizí její závazný řád, přesto má rodina pro výchovu a vývoj dětí nepostradatelnou funkci. (Možný, 2006) Oslavy, zvyky a obyčeje, rodinné rituály ze života rodin postupně mizí. (Skopová, 2010)

Rodina je prvním modelem společnosti, do kterého dítě vstupuje a má významný vliv na jeho sociální dovednosti. Matoušek (1997, s. 8) považuje za nepostradatelnou „*citovou zaangažovanost rodičů v oblasti zdravého vývoje dítěte*“.

Matoušek (1997) se také domnívá, že dospělí lidé jsou odpovědní za výchovu svých dětí, doplňuje, že po stránce citové, výchovné i sociální je rodina těžko nahraditelnou institucí.

„*Rodina je ideální poslední krabičkou záchrany, když přijdou těžké časy*“. (Možný, 2002, s. 25)

Dunovský (1999, s. 91) se domnívá: „*Rodinu je možno chápat jako malou primární společenskou skupinu, založenou na svazku muže a ženy, na pokrevním vztahu rodičů a dětí či vztahu jej substituujícím (osvojení), na společné domácnosti, jejíž členové plní společensky určené a uznávané role vyplývající ze soužití, a na souhrnu funkcí, jež podmiňují existenci tohoto společenství a dávají mu vlastní význam ve vztahu k jedincům i celé společnosti*“.

Vztah mezi dítětem a vlastními rodiči se vyvíjí již v prenatálním období. Langmeier, Matějček (2011) uvádí, že nechtěné děti se v pozdějším věku potýkají s problémy v oblasti psychologické, pedagogické i sociální a předávají svoje hendikepy ještě další generaci.

Dále Dunovský (1999) vysvětluje výrazný úbytek trávení volného času a společné činnosti v kruhu rodiny. Příčinu spatřuje v rozdílech časových rozvrhů u členů rodiny a v pracovní seberealizaci rodičů.

Vágnerová (2009, s. 49) vysvětluje, že „*rodina je pro dítě místem, kde se učí být člověkem, učí se životním rolím a prožíváním nejrůznějších modelových situací, které se v různých variantách objevují později i v jeho samostatném životě: učí se zvládat zátěž a překonávat krize, lidsky zraje*“. Dodává: „*V rodině získáme jistotu, že nás někdo miluje a potřebuje, a to i navzdory našim chybám*“.

Průcha uvádí následující definici rodiny. Rodinu považuje za „*nejstarší společenskou instituci. Plní socializační, ekonomické, sexuálně-regulační, reprodukční a další funkce. Vytváří určité emocionální klima, formuje interpersonální vztahy, hodnoty a postoje, základy etiky a životního stylu. Současné pojetí rodiny chápe rodinu jako sociální skupinu nebo společenství ve vlastním prostoru - domově, uspokojující potřeby, poskytující péči a základní*

jistoty dětem. Rodina spolu se školou plní významné výchovné funkce, které lze chápat jako komplementární“. (Průcha, 2009, s. 248)

Není pochyb, že rodina prochází výraznými změnami. Možný (2006) se tyto změny pokusil zřehlednit, viz. níže.

	Tradiční	Moderní	Postmoderní
Struktura	široká, vícegenerační	nukleární, manželská	variabilní, individualizovaná
Základní kapitál	ekonomický	ekonomický, sociální, kulturní	sociální, kulturní
Legitimizace	sex, děti	děti	nelegitimizuje
Role	komplementární, hierarchizované	segregované, komplementární	individualizované
Funkce	univerzální	pečovatelské, státotvorné	citové
Autorita	otec	otec-matka, funkčně segregované	individualizovaná, slabá
Reprezentace diskurzu	náboženský, církevní	občanský	masmediální
Mezigenerační přenos	patrilinéární, autoritativní	demokratický smíšený	slabý

Tabulka č. 1: Proměny rodiny (Možný, 2006, s. 23).

2.2 Tradice jako zájem a jeho formování v rodině

Hartl a Hartlová (2000) chápou zájem jako schopnost trvalejšího zaměření na činnost, kterou doprovází emoce. Člověk se s chutí věnuje činnostem, v nichž dosahuje uspokojení, ocenění a přijatelných výsledků, při investování adekvátního množství energie.

Říčan (2010) upozorňuje na zájmy jako na snadno ovlivnitelnou složku osobnosti, je možné utvářet nebo upravovat jejich sílu. Zájem vidí jako potřebu, kterou je nutno uspokojit prostřednictvím činnosti. Naopak u činnosti, která je člověku nepříjemná a která především

neuspokojuje jeho psychické potřeby, je třeba dávat pozor na „zmaření zájmu“. Vliv zde mají především vychovatelé, rodiče a pedagogové, kteří se s oblibou věnují dětem, které projevují zájem, a ty bez zájmu opomíjejí. Později se u nich často projeví „*znehucení k činnosti*“. (Říčan, 2010, s. 109) V tomto případě se Říčan domnívá, že dochází k nedostatečnému rozvoji opomíjených jedinců.

Rodiče se stávají pro dítě vzorem, a rádo je v činnostech napodobuje. Model zkušenosti trávení volného času v dětství si jedinec nepochybně přenáší i do dospělého života. Rodiče a pedagogové přinášejí inspiraci, podněty, a tedy i možnosti využití volného času v podobě slavení tradic. (Říčan, 2010)

3 Jarní tradice

Jaro patří k období oslav nové naděje a života. Po dlouhé zimě, je tu období slunečních paprsků a dobrého živobytí. Naši předci uměli úctyhodně jaro oslavit, některé oslavy se dochovaly dodnes, ty nejvýznamnější práce popisuje níže.

3.1 Vynášení smrti

Vynášení smrti na Smrtnou neděli (14 dní před Božím hodem velikonočním) patří k nejstarším obřadům v české lidové slovesnosti. Většina folkloristů se shodla, že jde o zvyk spojený s jarní rovnodenností, končí zima a nastává jaro. (Thořová, 2008).

Na Moravě se vynáší zima a přináší léto v podobě létečka, jedličky, májky, májíčku, borky, kysela, a pojí se s tím občůzky po staveních za doprovodu koledy.

Dříve byla děvčata za občůzku odměněna vejci, potravinami, pečivem, figurkami z perníku či drobným penízem. Jak uvádí Thořová: „*Na Hané se tomu říkalo chodit po ptaní*“. (Thořová, 2008, s. 10)

Od konce 19. století byla tradice především pro děti z chudých rodin. Na Olomoucku chodila dopoledne děvčata s májkou, jedličkou a odpoledne starší dívky vynášely smrt.

Po 2. světové válce se zvyk stal zábavou pro dívky bez socioekonomického rozdílu. Dnes se občůzek účastní dívky předškolního věku, oblečené v krojích, v ruce nesou ozdobenou větvičku jehličnatého stromu. (Thořová, 2008)

3.2 Květná neděle

Na Květnou neděli se v kostele svěží červenou stuhou svázané kočičky, břízové větévky, narašené pruty vrby. Svěceným větévkám je připisovaná zázračná moc, pomáhají proti nemocem, kouzlům a tělesným neduhům.

Ševčíková (1996) uvádí, že se zapichovaly podél pole, aby chránily úrodu, doma si je předkové dávali za obrazy svatých, aby je ochraňovali. „*Kočičky pomáhaly na fyzické obtíže jako bolení v krku nebo oči*“. (Šottnerová, 2004, s. 8)

3.3 Pašijový týden

Období od Květné neděle do Velikonoční neděle se nazývá Pašijový týden. (Ševčíková, 1996) Po celý týden jsou v kostele zpívána a čtena evangelia sv. Marka. Poslední týden před Velikonocemi se pojí se specifickým označením dnů v týdnu.

Na **Modré pondělí** se uklízí stavení, domy a byty. Následující den, na **Žluté úterý**, hospodyňka končí s gruntováním. **Škaredá středa** hlásá, že se nikdo nesmí mračit, nebo se bude mračit celý rok, a začínají se malovat vejce, aby byla připravena na Velikonoční Pondělí (Ševčíková, 1996). Následuje **Zelený čtvrtek**, přes zimu nebyl dostatek zelené stravy. V tento den hospodyňky připravují „zelené jídlo“ ze špenátu, kopřiv, salátu, bylin a dalších zelených potravin, aby byla rodina zdravá. **Velký pátek** připomíná den, kdy byl ukřižován Kristus. Lidé se dříve omývali v potoce, tím se chránili před nemocemi. Šottnerová (2008) popisuje, že dívky stíraly rosu z mladého obilí a chránily se před slunečními paprsky. Chlapci se potápěli, lovili oblázky, a přitom věřili, že je ochrání před bolestí zubů. Na Velký pátek se nesmělo prát prádlo, voda se proměnila v Kristovu krev. Také bylo zakázáno hýbat se zemí, lidé byli vybízeni, aby se zemi klaněli a vyjádřili jí úctu. Věřilo se, že země se otevírá a vydává své poklady. Místo se poznalo podle modravého světýlka nebo kvetoucího kapradí. Hledač pokladu měl u sebe vajíčko, které mu zajistilo, že se vrátí zdravý zpět k rodině. Vajíčkem třikrát poklepal na daném místě a zem se pro něj otevřela.

Na **Bílou sobotu** se zvony vrací z Říma a opět se rozezní. Také bývalo zvykem uhasit doma ohniště. Před kostelem probíhalo svěcení ohně. Z kostela si hospodyňky přinesly žhavý oharek, kterým oheň v kamnech zapálily. Ohořelá polínka se dávala na pole poskládaná ve tvaru kříže, aby pole dobře rodilo, nebo se nechávala ve staveních, a tím chránila před požárem. **Velikonoční neděle** je dnem, kdy končí půst a svátky Velikonoc vrcholí. V kostele probíhá svěcení pokrmů (mazanců, vajec, beránků). Posvěcené pokrmy zajišťují hojnost a plodnost. Cejch, ve kterém se svěcené pokrmy dříve nosily, byl použit na setí obilí. Šottnerová (2008) vysvětluje zvyk, kdy hospodář u nedělního oběda podělil celou rodinu vajíčkem. Tradice se pojí s významem že, kdo v roce zabloudí, má si vzpomenout, s kým vejce jedl, a najde cestu domů. V tento den bylo zakázáno zametat, stlát, mýt nádobí.

Pro **Velikonoční pondělí** se dříve užíval název Červené pondělí, ten byl odvozen od červené barvy na vajíčka. (Ševčíková, 1996) Nepatří již ke křesťanským svátkům. Den se pojí s pomlázkou, která je spletena z proutí. Chlapci v tento den dostávají jako výslužku kraslice a pochutiny. Pomlázka se krajově nazývá různě (šlaháčka, mrskut, šmekustr, pomlázka). Do dnes se věří, že pomlázka do domu přináší blahobyt a štěstí. Dívkám přináší mládí, krásu,

a především zdraví. Chlapci navštěvují dívky brzy z rána, aby je zachytili lehce oděné a proutky lépe působily. Dříve bylo pletení pomlázky obradem. Proutí se muselo namočit, aby bylo pružné a lépe se s ním pracovalo. Děvčata chlapcům na pomlázku přidávala mašle, zvyk se dochoval dodnes. (Šottnerová, 2008)

3.4 Velikonoce

Velikonoční svátky jsou nejvýznamnější křesťanské svátky. Jsou spojené s umučením a zmrtvýchvstáním Krista.

Šottnerová (2008) uvádí, že původně to byl svátek nomádských pastýřů, kteří v době Velikonoc obětovali zvířecí mládřata.

Slaví se vždy po jarní rovnodennosti, první neděli po jarním úplňku (v rozmezí 22. března – 25. dubna). (Ševčíková, 1996)

Katolické křesťanství uvádí, že Ježíšovo utrpení začíná na Květnou neděli, to naposledy večerel se svými učedníky. Velikonoce pro křesťany začínají půstem, který trvá 40 dnů. Půst začíná každý rok na Popelční středu a trvá do Božího hodů velikonočního, Velikonoční neděle.

Předvelikonoční období trvá 6 neděl, které nesou specifický název:

1. neděle – Postní – Černá neděle (začíná půst)
 2. neděle – Pražná
 3. neděle – Kýchavá
 4. neděle – Družebná
 5. neděle - Smrtná (zvyk vynášení Moreny)
 6. neděle – Květná
- (Šottnerová, 2008)

4 Velikonoční symboly a jejich význam

4.1 Pomlázka

Jak již bylo uvedeno, v krajích České republiky se pro pomlázku užívají různé názvy. Na Zlínsku se setkáme s mrskačkou, na Hané a Valašsku se používá název Mrskut. Severní Morava si ponechává název šmekustr a tatar a dle oblastí je možno narazit na spoustu různorodých názvů. Jak vysvětluje Šottnerová (2008, s. 37) „*slovo pomlázka je odvozeno od slova omládka*“. Proutky mají podle tradice omlazující schopnost, ženy jsou po vymrskání zdravé a krásné. Tento zvyk přetrvává na Hané dodnes.

S výrobou pomlázky pomůže chlapcům generace dědečků. Neodmyslitelně se pojí s pružnými vrbovými proutky, které musí být dlouhé. Nejlepší je proutky několik týdnů předem namočit do kbelíku s vodou, aby získaly patřičnou pružnost. Vrbové proutky se používají, protože se u nich nejdříve probouzí míza. Šottnerová uvádí nejlepší dobu k nařezání proutků, která se odvíjí od doby, na kterou Velikonoce připadají. Velikonoce v březnu umožní proutky nařezat týden před jejich konáním. Pokud se Velikonoce slaví v dubnu, je to doba, kdy stromy raší, musí se tedy proutky nařezat 2-3 týdny předem. Chlapci si poté roztrídí proutky dle délky a síly. Nejdelšími se omotá rukojeť. Pro chlapce, kteří nemají s pletením pomlázky zkušenost, se doporučuje začít od nejjednoduššího počtu tří proutků. Zkušenější mohou pracovat se čtyřmi i více proutky. Čím více je použito proutků, tím má pomlázka větší „kouzelnou“ moc. (Šottnerová, 2008)

Důležitost byla dříve připisována prvnímu koledníkovi, který údajně přinesl do domu štěstí. Jeho pomlázkou hospodyně šlehaly dobytek, aby se omladil. „*Pomlázkové právo začíná o půlnoci z neděle na pondělí a končí v pondělí na pravé poledne*“. (Šottnerová, 2008, s. 38) Poté začíná ženám jejich pomlázkové právo a mohou chlapcům mrskání oplatit.

Koledy spojené s pomlázkou:

Koleda č. 1:

Panímámo zlatičká,
darujte nám vajíčka,
nedáte-li vajíčka,
uteče vám slepička
do horního rybníčka
a z rybníčka do louže,
kdo jí odtud pomůže?

Koleda č. 2:

Ben, ben
blechy ven
a vajíčka
do košíčka
sem!

(Toufar, 2004, s. 111 - 112)

4.2 Beránek

Představuje v křesťanské společnosti symbol oběti a spasitele světa. V chudých rodinách se pekl pouze piškotový beránek. (Šottnerová, 2008)

„*Je symbolem čisté oběti a podobenstvím Spasitele*“. (Šottnerová, 2008, s. 39)

4.3. Vajíčko

Vajíčko je od dávných dob považováno za „*symbol úrody, plodnosti, opakujícího se života a vzkříšení*“ (Šottnerová, 2008, s.40) Historie sahá do doby kamenné. Zmínku lze nalézt i ve starověkém Egyptě. V českých zemích se objevila zmínka o vajíčku v 11. století. Lidé mu silně připisovali magičnost.

Plodivá síla se umocňovala ornamenty a barvením. První kraslice měly červenou barvu. Slované červenou barvu nazývali „*krasnaja*“, což je velmi podobné se slovem kraslice. Odtud je nejpravděpodobněji odvozen název, domnívá se Šottnerová (2008). Předci vyráběli barviva z dostupných přírodních barviv. Koledníci bývali nejčastěji podarováni zeleným vejcem (symbol přírody), žlutým (symbol slunce), hnědým i černým (symbol temné země). Darovaná vejce se nevařila, věřilo se, že by ztratila kouzelnou moc.

Červená barva se získávala z obalů cikorky, hnědá z cibulových slupek, růžová ze slupek červené cibule a octa, žlutá odvarem ze šafránu a kmínu, nebo lípového květu. Zelenou snadno získali z listu břízy a petrželové natě. Tmavě hnědou barvu vyrobili z kůry dubu a ořechu, oranžovou ze syrové mrkve. Zdobila se vejce vařená i vyfouklá, která se musela nejdříve odmastit v teplé vodě s octem nebo sodou. Po barvení se potřela špekem. (Ševčíková, 1996)

4.4 Zdobení vajíček

S počátkem zdobení vajec se pojí legenda. Šottnerová (2008) tuto legendu přibližuje v literatuře. Pojí se s okolím Hradce Králové a je křesťanského původu. Vypráví o Ježíšovi, který chodil se svatým Petrem po kraji, společně došli až ke statku, kde požádali hospodyni o kousek chleba. Hospodyně byla chudá a chleba neměla. Uslyšela slepici, která snesla vejce. Upekla ho v popelu a nakrmila pocestné. Po odchodu hostů se dala do úklidu a zametala skořápky vajíčka. Ty se proměnily ve zlato. Hospodyně od té doby pocestným darovala na památku toho dne vejce.

Dnes se na Hané můžeme setkat s technikou mramorování vajec, dekorování slámou nebo textilem. (Ševčíková, 1996)

Mramorová vejce

Cibulové slupky necháme vyluhovat, do odvaru kápneme ocet a uvařená vejce do odvaru ponoříme.

Hanácké kraslice

Lepíme kousky barvené slámy z ječmene na vyfouklá vajíčka. Stéblo se oddělí od kolínka ke kolínku, rozstříhne se podél a vyškrábe se dřeň, sláma se stočí do prstýnku. Poté se stříhají kosočtverečky, kapičky, proužky. Sláma se nemáčí a nežehlí, lepí se lepidlem Herkules. Zdobí se tradičními motivy podle místní tradice.

Kraslice zdobená textilem

Uvařená vejce polepujeme ústřížky z látek, vlny, stužek.

Další lidové techniky uvádí Šottnerová (2008).

Zdobení rostlinnými částmi

Bílá vajíčka omotáme trávou, řebříčkem (vybereme, co se nám líbí). Pomocí nitě rostliny připevníme a celé vajíčko zabalíme do fáčoviny a vaříme v cibulových slupkách. Získáme tak krásný přírodní vzor.

Rozfukování tuše

Na obarvené vajíčko nakapeme tuš a slánkou rozfukujeme po vajíčku.

Zdobení papírem

Vajíčko polepujeme barevným, kreповým nebo novinovým papírem.

4.5. Zajíček

„*Je symbolem pokory, chudoby a skromnosti, sebeobětování se pro druhé*“.
(Šottnerová, 2008, s. 39) Dále pak uvádí význam sebeobětování se pro druhé. Samice zajíce odlákává mláďata před nebezpečím a raději se sebeobětuje.

4.6 Velikonoční pečivo

Peče se od Květné neděle po Velikonoční neděli v podobě kuřátek, ptáčků a dlouhých pletenců, ty udávají symbol ženských zapletených vlasů. Dále se pečou koláče plněné tvarohem, makem, povidly. Pečení zakroucených Jidášů symbolizuje provaz, na kterém se Jidáš oběsil poté, co zradil Krista. S pečením se pojí obřad, kdy hospodyňky s pomoučenýma rukama šly do zahrady pohladit stromy, aby dobře rodily. (Šottnerová, 2008)

4.7. Velikonoční pokrmy

Před Velikonocemi se dodnes drží půst. Předci čekali na zeleň, která ze země vyrostě. Připravovaly se jarní polévky s pampeliškami, kopřivami, přidávaly se fialky i chudobky. (Šottnerová, 2008) Pokrmem bylo zajisté i vajíčko, na Boží hod velikonoční se mělo sníst, a tak udržet rodinu pohromadě.

Šottnerová (2008) uvádí jako velikonoční pochoutku sekanou či dýchánek. Sekaná se pekla ve sváteční míse a obsahovala pět druhů masa, vajíčko a zeleň.

5 Předškolní vzdělávání a jeho specifika

„Úkolem institucionálního předškolního vzdělávání je doplňovat rodinnou výchovu a v úzké vazbě na ni pomáhat dítěti zajistit prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení“. (Smolíková, 2004, s. 5) Je institucionálně zajišťováno mateřskými školami (včetně těch s upraveným programem), popřípadě realizováno přípravnými třídami základních škol. Takovéto vzdělávání „je organizováno zpravidla pro děti od tří do šesti (sedmi) let“. (Smolíková, 2004, s. 5)

Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání (dále RVP PV) uvádí specifika tohoto vzdělávání. Maximálně se přizpůsobuje vývojovým fyziologickým, kognitivním, sociálním a emocionálním potřebám dětí. Dbá, aby vývojová specifika dětí byla plně respektována. Předškolní vzdělávání by mělo nabízet podnětné a bezpečné prostředí probouzející radost dětí a poskytovat zaměstnání přirozená dětskému světu. Musí být respektované individuální potřeby, možnosti a zájmy dětí, včetně specifických potřeb. Předpoklady a možnosti dětí vyžadují specifické metody a formy práce. RVP PV považuje za vhodné uplatňovat **prožitkové a kooperativní učení**, založené na **zážitcích** dítěte, podporující zvědavost dítěte, jeho potřebu objevovat, probouzí radost z učení. Situační učení je založeno na vytváření situací prostřednictvím ukázek, za důležité se považuje učit se poznatkům tehdy, kdy je dítě potřebuje a lépe tak chápe jejich smysl. Vzdělávání u předškolních dětí probíhá propojeně – integrovaně, prostřednictvím integrovaných bloků, které zprostředkovávají obsah v přirozených vazbách a souvislostech, nikoliv v izolovaných poznacích. (Smolíková, 2004)

5.3. Předškolní věk

Podle Vágnerové předškolní období trvá zpravidla od tří do 6-7 let. Důležité je uvědomit si, že konec předškolního věku není určen věkem dítěte, ale především sociální a emoční zralostí, která souvisí s nástupem do školy. K odkladu školní docházky často dochází tehdy, když dítě není schopno rozvinout svoje reálné možnosti.

V tomto věku dochází ke stabilizaci pozice dítěte ve světě, přesněji jak uvádí Vágnerová „k diferenciaci vztahu ke světu“. (Vágnerová, 2005, s. 173) Dítě přizpůsobuje vše svému pohledu, který pro něj v této fázi vytváří pomyslnou jistotu. Je to období egocentrismu a iniciativy, kdy dítě usiluje o potvrzení svých kvalit. (Vágnerová, 2005)

V tomto významném životním období se mění tělesná konstituce dítěte. Čížková vysvětluje období vytáhlosti, vznikají nerovnoměrnosti mezi růstem končetin, trupu a hlavy.

Koncem 6. roku dochází k dokončení osifikace zápěstních kůstek a k rozvoji jemné motoriky, která úzce souvisí s rozvojem hrubé motoriky. Dále dochází k rozvoji poznávacích procesů, především myšlení, vnímání, paměti, pozornosti a představivosti. (Čížková, 2008)

5.4 Emoční a sociální vývoj dítěte předškolního věku

Čížková uvádí názor: „*Zdrojem citových zážitků dítěte je konkrétní činnost*“.
(Čížková, 2008, s. 71) Předškolák začíná rozvíjet **sociální city**. Roste u něj potřeba trávit čas s vrstevníky, a zároveň se rozvíjí citový vztah k sobě samému. **Intelektuální city** vyvolávají radost z nových činností a zkušeností. **Estetické city** umožňují vnímat hudbu, pohádkové vyprávění. Vyvolávají u dítěte pozitivní emoce vždy, když prožívá něco milého. Dítě si uvědomuje, co je mu libé či nelibé, začíná se orientovat ve společenských vzorcích, rozezná, co je žádoucí, nežádoucí a **rozvíjí etické citění**. Důležitým činitelem pro rozvoj vyšších citů u dítěte je vzor dospělého. (Čížková, 2008)

6 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

V souladu s Národním programem rozvoje vzdělávání (NPRV) a Zákonem o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání se v ČR uplatňují dvě úrovně kurikulárních dokumentů.

RVP PV splňuje požadavky kurikulárního dokumentu státní úrovně. Pro mateřské školy zapsané do rejstříku Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) se stal závazným dokumentem od 1. 9. 2007 a mají povinnost podle RVP PV pracovat. Tento dokument vytváří pouze pomyslný rámec, kterým se školy řídí při tvorbě vlastního Školního vzdělávacího programu (ŠVP). ŠVP je součástí školní úrovně kurikulárních dokumentů.

RVP PV vymezuje také požadavky, podmínky a pravidla pro vzdělávání v mateřských školách. Je otevřený pro školu, učitele i pro děti a zachovává rámec pro vytváření a realizaci konkrétního ŠVP. (Smolíková, 2004)

6.1 Cíle předškolního vzdělávání

RVP PV pracuje se čtyřmi kategoriemi cílů: „*Cíle v podobě záměrů a cíle v podobě výstupů (na úrovni obecné a poté na oblastní)*“.

- *rámcové cíle (univerzální záměry PV)*
- *klíčové kompetence (výstupy, způsobilosti dosažené v PV)*
- *dílčí cíle (konkrétní záměry v dané oblasti)*
- *dílčí výstupy (dílčí poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty, které dílčím cílům odpovídají (Smolíková, 2004, s. 7).*

6.2 Klíčové kompetence

Za důležité považujeme zmínění klíčových kompetencí. Představují cíle v podobě výstupů. „*Soubory předpokládaných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro rozvoj a uplatnění jedince*“. (Smolíková, 2004, s. 9) V předškolním věku jsou tyto klíčové kompetence zakládány.

Jak uvádí Smolíková (2004, s. 9): „*Dobré a dostatečné základy klíčových kompetencí, položené v předškolním věku, mohou být podstatným příslibem dalšího příznivého vývoje a vzdělávání dítěte, nedostatečné základy naopak jeho brzdou*“.

Kompetence dítěte PV:

1. *kompetence k učení*

2. *kompetence k řešení problémů*
3. *kompetence komunikativní*
4. *kompetence sociální a personální*
5. *kompetence činnostní a občanské*

„Soubor klíčových kompetencí je ideálem, ke kterému většina dětí nedospěje a ani dospět nemůže, dávají pedagogovi představu, o co má usilovat a kam vzdělávání směřovat. (Smolíková, 2004, s. 12)

6.3 Oblasti vzdělávání

Níže stručně představíme jednotlivé oblasti RVP PV, které jsou naplňovány v kontextu slavení lidových tradic, sounáležitosti s obcí i společností. Nesmíme zapomínat, že při práci s oblastmi obsaženými v RVP PV se setkáváme s riziky, které vzdělávací záměry pedagoga ohrožují.

Dítě a jeho tělo

Záměrem je stimulovat a podporovat růst a neurosvalový vývoj dítěte, podporovat jeho fyzickou pohodu, zlepšovat jeho fyzickou zdatnost, pohybovou i zdravotní kulturu. Rozvíjet pohybové a manipulační činnosti, i učit sebeobsluhy a vést ke zdravým návykům a postojům.

Díleč vzdělávací cíle napomáhají dítěti k uvědomění si vlastního těla. Pedagog rozvíjí jemnou a hrubou motoriku, fyzickou a psychickou zdatnost a také užívání všech smyslů. U dítěte dále rozvíjí přiměřené praktické dovednosti a základy zdravého životního stylu.

Pedagog nabízí aktivity zaměřené na pohybové činnosti, které mohou vést k prevenci úrazů, nebezpečí, které může hrozit při setkání s cizími lidmi nebo při dopravních situacích. Zařazuje také psychomotorické hry, manipulační činnosti, jednoduché úkony s předměty a pomůckami a také činnosti, které děti seznamují s věcmi, které je obklopují a které mohou prakticky využít. Dále může pedagog volit hudebně pohybové hry a činnosti odpočinkové, zajišťující osobní pohodu dítěte.

Očekávané výstupy dítě prokáže tak, že ovládá základní kulturní a hygienické preventivní návyky, základní pohybové dovednosti, prostorovou orientaci. Dítě se pohybuje ve skupině, sladí pohyb s rytmem a hudbou. Ovládá dechové svalstvo, sladí dech s pohybem. Vnímá a rozlišuje sluchem tóny a zrakem tvary předmětů. Zvládá koordinaci oka a ruky,

pracuje s papírem, pomůckami a s jednoduchými hudebními nástroji. Poradí si s jednoduchými úklidovými pracemi. Pojmenuje části těla, zná základní pojmy spojené s pohybem. V neposlední řadě ví, kde v případě potřeby hledat pomoc. (Smolíková, 2004)

Dítě a jeho psychika

Záměrem pedagoga je podporovat duševní pohodu a psychickou odolnost dítěte, rozvíjet psychickou zdatnost, rozvoj intelektu, řeči a jazyka, poznávacích procesů i citů a vůle. Podněcovat dítě k sebevyjadřování a sebenahlížení na svoji osobnost. Zaměřovat se také na rozvoj kreativity.

Oblast obsahuje tři další podoblasti. **Jazyk a řeč; Poznávací schopnosti a funkce, představitivost a fantazie, myšlenkové operace; Sebepojetí, city a vůle.**

V podoblasti **Jazyk a řeč** pedagog podporuje rozvíjení řečových schopností a jazykových dovedností receptivního charakteru (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivního charakteru (výslovnosti, utváření pojmů, vyjadřování a celkového mluvního projevu).

Pedagog volí **vzdělávací nabídku** formou sluchových a rytmických her. Dále hry se slovy, vokální činnosti, komentování zážitků a aktivit, samostatný slovní projev. Vyprávění toho, co dítě slyšelo nebo zhlédlo. Volí také přednes, recitaci, dramatizaci, zpěv. Zařazuje grafické napodobování symbolů a dále činnosti seznamující děti s různými sdělovacími prostředky.

Očekávaný výstup hodnotí z hlediska, zda dítě správně vyslovuje, ovládá dech i tempo a intonaci. Dítě pojmenuje to, čím je obklopeno, dorozumí se slovy i gesty, improvizuje. Zpravidla dokáže reprodukovat krátké texty, říkanky, zvládne jednoduchou dramatickou úlohu.

Druhá podoblast zahrnuje **poznávací schopnosti a funkce, představitivost a fantazii, myšlenkové operace. Pedagog má na paměti (dílčí vzdělávací cíle)** že u dítěte nastává přechod od názorného myšlení k myšlení slovně-logickému (pojmovému). Rozvíjí, zpřesňuje smyslové vnímání. Podněcuje a rozvíjí paměť a pozornost, představitivost a fantazii, tvořivé myšlení i sebevyjadřování. Posiluje zvědavost a radost z učení a základy pro práci s informacemi.

Nabízí pozorování kulturních objektů i jevů v okolí dítěte, vybízí k rozhovoru o výsledku pozorování. Využívá operací s materiálem jako třídění, přiřazování, uspořádání, odhad, porovnávání. Záměrně nabízí námětové hry a činnosti. Zasvěcuje dítě do časových pojmů a vztahů souvisejících s denním řádem, logickou posloupností příběhů a událostí.

Zařazuje činnosti k chápání a utváření pojmů (vysvětlování, objasňování, odpovědi na otázky, práce s knihou a jinými médii).

Očekávané výstupy dítě prokáže, když vědomě využívá smysly, záměrně pozoruje, postřehuje, všímá si změn, chyb, nového. Záměrně se soustředí a udrží pozornost. Nalézá nová, alternativní řešení. Předkládá své nápady, řeší problémy a úkoly kreativním způsobem. Zpravidla chápe prostorové pojmy (vpravo, vlevo, dole, nahoře, uprostřed, za, pod, nad, u, vedle, mezi). Orientuje se v elementárních časových pojmech (dnes, zítra, ráno, večer, dopoledne, jaro, léto, podzim, zima, rok). Pokouší se o orientaci v čase.

Třetí podoblast je **Sebepojetí, city, vůle. Záměrem pedagoga** je rozvíjet pozitivní city dítěte ve vztahu k sobě, k poznávání sebe sama. Vést dítě k uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry a osobní spokojenosti. Vybízet dítě k projevoování relativní citové samostatnosti. Rozvíjet schopnost sebeovládání a schopnost záměrně řídit svoje chování. Podporovat rozvoj kultivace mravního i estetického vnímání, cítění a prožívání.

Pedagog nabízí spontánní hru a další činnosti vedoucí k radosti a pohodě. Volí úkoly přiměřené schopnostem dítěte a takové, ve kterých může být dítě úspěšné. Nabízí činnosti umožňující samostatné vystupování, vyjadřování svých názorů, rozhodování. Dítě si zkouší činnosti zaměřené k poznávání lidských vlastností, záměrně pozoruje odlišnosti mezi lidmi (fyzické, psychické vlastnosti, dovednosti, vlastnosti dané pohlavními rozdíly i věkem, místem narozením i jazykem), všímá si, v čem jsou si podobní.

Očekávané výstupy hodnotí pedagog z pohledu samostatnosti, zda dítě rozhoduje o svých činnostech, zda odloučí od rodičů a blízkých a dokáže být společenský bez jejich opory. Dítě hodnotí své pokroky, prožívá radost z poznání. Vyvine také úsilí a soustředí se na činnost. Důležité pro další vzdělávání je, že respektuje dohodnutá pravidla a přijímá vyjasněné a zdůvodněné povinnosti. Uvědomuje si příjemné i nepříjemné citové prožitky (lásku, strach, smutek, odmítání) a tlumí afektivní chování (dovede zklidnit se, ztlumit vztek, zlost, agresivitu atd.). (Smolíková, 2004)

Dítě a ten druhý

Záměrem pedagoga je podporovat a utvářet vztahy mezi dětmi, mezi dětmi a dospělými. Obohacovat vzájemné vztahy o pohodu a komunikaci.

Dílčím cílem je osvojení si poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem. Rozvíjení prosociálního chování a postojů v rodině i mateřské škole, rozvíjení kooperativních a komunikativních dovedností. Pochopení, že každý má své soukromí a všichni lidé mají stejnou hodnotu. Umění spolupráce

s ostatními, dodržování dohodnutých pravidel v prostředí mateřské školy i rodiny. Na tomto podkladně **pedagog nabízí komunikační aktivity.**

Z pohledu **očekávaných výstupů** dítě rozumí běžným projevům emocí a nálad, překonává stud, komunikuje vhodným způsobem. (Smolíková, 2004)

Dítě a společnost

Záměrem je seznámit dítě s pravidly soužití s ostatními a naučit ho se v těchto pravidlech orientovat, a tak napomoci jeho začlenění do společnosti. Dále vytvořit povědomí o materiálních i duchovních hodnotách, kultuře a umění. Snažit se o rozvoj dovedností, návyků, postojů a umožnit dítěti aktivně se podílet na utváření společenské pohody ve svém sociálním prostředí.

Dílčím cílem je seznámení dítěte se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije. Poznávání a utváření pravidel společnosti a projevování schopnost v ní žít. Ve spojitosti s utvářením pravidel napomáhá ke zvládnutí změn, které probíhají ve společenském prostředí dítěte.

Vzdělávací nabídku tvoří skupinové nebo individuální aktivity. Pedagog využívá takové příležitosti, kdy prostřednictvím tradic a zvyků seznamuje se světem kultury. Důležité je zařazení prvků prožitkového a kooperativního učení (námětové hry, dramatizace, slavnosti v rámci zvyků a tradic). Zařazuje konstruktivní nebo i výtvarné projekty. Nabízí hry zaměřené na rozlišování společenských rolí (dítě, rodič, učitel, herní role) a osvojování si rolí, do kterých se dítě přirozeně dostává. Dále nabízí praktické činnosti související s manipulací nástrojů, předmětů a pomůcek, provádění jednoduchých činností a pracovních úkonů. Činnosti k rozvíjení tvořivosti a nápaditosti.

Očekávaným výstupem je, že se dítě orientuje ve společenských rolích, vnímá umělecké a kulturní podněty, pozorně poslouchá, sleduje kulturní představení a hodnotí své zážitky. Vyjadřuje se prostřednictvím výtvarných nebo hudebně pohybových činností. (Smolíková, 2004)

Dítě a svět

Záměrem pedagoga je založit základy odpovědnosti ke vztahu k přírodě, základy povědomí o okolním světě.

Dílčím cílem je seznámení dítěte s místem a prostředím, ve kterém žije, vytváření pozitivního vztahu k němu. Seznamování s poznatky a dovednostmi, které jsou potřebné k vykonání činností a přispívajících k péči o okolí. Pedagog rozvíjí úctu k životu ve všech

jeho formách. Vytváří povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou i neživou přírodou, lidmi společností, planetou Zemí.

Prostřednictvím **vzdělávací nabídky** pedagog nabízí aktivity pro získání praktické orientace v obci a pro seznámení se s kulturními objekty v obci. S dětmi se účastní místních tradic. Společně pracují s literárními texty a obrázkovým materiálem. Využívá ekologicky orientované hry, pracuje s recyklovatelnými materiály. Užívá praktické činnosti, kdy se dítě seznamuje s materiály (manipulace se surovinami a materiály).

Očekávané výstupy pedagog spatřujeme v bezproblémové orientaci dítěte ve známém prostředí (budova mateřské školy, domov). Dítě má povědomí o společenském, věcném, přírodním, kulturním i technickém prostředí v rozsahu praktických zkušeností. Vnímá, že svět je rozmanitý, má svůj řád. Chápe, že změny jsou přirozené. Tak jak se mění příroda, mění se i životní situace a změny k životu neodmyslitelně patří. V neposlední řadě pomáhá pečovat o okolní prostředí. (Smolíková, 2004)

7 Historie mateřské školy v obci Bělkovice - Lašťany

Obec Bělkovice - Lašťany se nachází na samotném rozhraní tzv. Uničovské plošiny Hornomoravského úvalu a tzv. Domašovské vrchoviny, podcelku Nížkého Jeseníku. Předkové si vybrali místo osídlení zcela záměrně. Rovinatá poloha zajišťovala jednodušší zřizování cest a přípravu polí, a výhodně viděli také blízkost lesa a celoroční využívání vody z potoka, který je přitom neohrožoval záplavami. (Čermák, 2008)

Ke spojení obcí došlo v roce 1960. K datu 1. ledna 2016 bylo v obci evidováno 2238 obyvatel. (Obec Bělkovice – Lašťany, [online] 2016)

První záznam o zřízení mateřské školy je datován 23. ledna 1939, a to v obci Lašťany, v obci Bělkovice 1. září 1939. Od 1. září 1970 byly obě mateřské školy sloučeny pod jedno ředitelství, ale zůstaly v obou původních budovách v již sjednocené obci Bělkovice - Lašťany.

Od 1. září 1986 do 31. srpna 1997 byl provoz pouze ve dvou odděleních z důvodu snížení počtu narozených dětí v obci. Prvního září 1997 se otevřelo nové oddělení a mateřská škola byla trojtřídní.

Od 1. 1. 2003 došlo v rámci vzniku právní subjektivity ke sloučení základní školy a mateřské školy pod jeden subjekt pod názvem Základní škola a Mateřská škola Bělkovice - Lašťany, příspěvková organizace. V současné době je v mateřské škole pět tříd s celkovou kapacitou 110 dětí. (ZŠ a MŠ Bělkovice – Lašťany, [online] 2016)

7.1 Školní vzdělávací program Mateřské školy Bělkovice – Lašťany

Školní vzdělávací program (dále ŠVP) Mateřské školy Bělkovice - Lašťany s názvem „*Jen si děti všimněte, co je krásy na světě*“ vychází z RVP PV. ŠVP je dokumentem veřejným a je k nahlédnutí u třídních učitelek, tato informace je zveřejněna na nástěnce v MŠ.

ŠVP vytvářel pedagogický sbor a je platný od 1. 9. 2014. Odpovědnost za něj nese ředitel základní a mateřské školy v obci. (ŠVP ZŠ a MŠ Bělkovice – Lašťany, 2014) Obsah kapitol ŠVP vychází z RVP PV a je uváděn v RVP PV jako povinný. (Smolíková, 2004)

Struktura ŠVP MŠ Bělkovice – Lašťany.

I. Identifikační údaje školy

II. Obecná charakteristika mateřské školy

III. Podmínky vzdělávání

Ve třetí kapitole jsou obsaženy další podkapitoly: materiální podmínky, životospráva, psychohygienu, psychosociální podmínky, organizace dne v MŠ, organizace týdne v MŠ

z hlediska didaktických aktivit, personální zajištění, spoluúčast rodičů, podmínky k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. Základní podmínky, které je třeba dodržovat, jsou legislativně vymezeny zákony a vyhláškami, provádějícími právními předpisy. V návaznosti na ně RVP PV podrobněji popisuje a doplňuje další materiální, organizační, personální, psychohygienické a pedagogické podmínky, které podmiňují a ovlivňují kvalitu poskytovaného vzdělání, vymezenou požadavky RVP PV.

IV. Organizace vzdělávání

Kapitola seznamuje s přijímáním dětí do MŠ, třídami MŠ, nabídkou zájmových aktivit.

V. Charakteristika vzdělávacího programu

Pátá kapitola seznámí s anotací vzdělávacího programu MŠ a cíly PV.

VI. Podmínky řízení školy

VII. Obsah vzdělávání

Obsah vzdělávání je členěn do osmi integrovaných bloků, každý blok obsahuje několik témat. Bloky i témata jsou společná pro celou mateřskou školu, pořadí témat je možné měnit. Obsah bloků je v ŠVP zpracován pouze obecně, bloky jsou konkretizovány až na úrovni třídy v TVP.

Integrované bloky:

1. Hurá za novými kamarády, 2. Oříšky už dozrávají, 3. Vánoční čas přichází, 4. Modrá planeta Země, 5. Od masopustu do Velikonoc, 6. Ťuká, ťuká sluníčko, 7. Kde domov můj, 8. Hurá, prázdniny (viz. příloha ŠVP).

VIII. Evaluace

Osmá kapitola blíže popisuje návrh struktury vlastního hodnocení, oblasti autoevaluace, evaluační činnost na úrovni třídy, evaluační činnost na úrovni školy, evaluační nástroje, spolupráce mateřské školy, plánované akce.

Mateřská škola nabízí nadstandartně jazykovou výchovu a angličtinu. ŠVP je společným východiskem pro práci pedagogů v rámci jednotlivých tříd. Na základě a v souladu s ním si pedagog připravuje svůj Třídní vzdělávací plán (TVP) tak, aby svým obsahem odpovídal věku, možnostem, zájmům a potřebám dětí konkrétní třídy a svou formou způsobu práce pedagoga. Pedagogové si TVP připravují povětšinou průběžně a operativně jej dotvářejí a upravují. Je dokladem plánovité práce pedagoga, a je vytvářen ve spolupráci s druhým pedagogem na třídě. Je umožněno, aby si plán jako pracovní materiál připravoval každý pedagog sám a v takové podobě, kterou si zvolí.

PRAKTICKÁ ČÁST

8 Oslavy tradic na Hané v kontextu prožitkového učení

Haná byla vždy považována za kraj málo zpěvný oproti Slovácku a Valašsku, ale přesto se zde uchovaly jarní koledy při obchůzkách s jedličkou nebo májkou nebo při vynášení Moreny na Smrtnou neděli. Počátkem 90. let 20. století dochází ke zvýšenému zájmu folkloristů o tradice na Hané.

Thořová (2008) uvádí, že výběr písní v kraji Haná je velmi pestrý a liší se od obce k obci. Rozdílná je také výzdoba tradice Moreny, jedličky či májky (ozdobené jehličnaté větvičky). (Thořová, 2008).

V této kapitole popíšeme probíhající jarní tradice v obci. Na konci každé podkapitoly je fotodokumentace, která přibližuje atmosféru v době konání tradice.

Pro realizaci ukázek výchovy k tradicím v praktické části volíme prožitkové učení a výtvarné činnosti.

Prožitkové učení definuje RVP PV jako „*učení dítěte vycházející z vlastní zkušenosti a prožitku; je to způsob učení, který je pro dítě přirozený a jemu vlastní*“ (s. 47). Kirchnerová (2013, s. 7) vysvětluje: „*Prožitek je vždy pouze prostředkem, nikoli samotným cílem*“ k tomuto dodává, tím, že věci prožíváme, se učíme mnohému – učíme se o sobě samotných, o druhých, o světě.

Starého čínské přísloví praví: „*Řekni mi a já zapomenu, ukaž mi a já si zapamatuji, nech mne to udělat a já to pochopím*“, lze říci, že se jedná o snadno zapamatovatelnou zkušenost tím více, čím člověk zapojuje další smysly (Tollarová, 2013).

8.1 Morena v Bělkovicích – Lašťanech

V obci Bělkovice - Lašťany se slaví příchod jara vynášením Moreny a přinášením létečka. Na počest této neděle učitelky do školního vzdělávacího programu zařadily tradici Moreny. Morena symbolizuje smrt, zimu. Děti si společně s učitelkami ozdobí dřevěný kříž omotaný slámou. Jsou na něm připevněny šaty z látky. Na krku nese Morena korále z vyfouklých vajec nebo barevného papíru.

Mateřská škola pořádá vesnický průvod, za příznivého počasí je doprovázen děvčaty v hanáckých krojích. Ostatní děti doprovází průvod se zvučnými dřívky a říkadly. Cestou se děti zastaví u sousedů, kteří je podarují sladkostmi nebo perníčky.

Průvod končí na mostě u potoka, kde učitelky odstrojí Morenu a hodí ji do vody, společně se s Morenou rozloučí za znění říkadél. Vybrané dítě nese zpět do mateřské školy svazek narašených větévek. Větévky symbolizují život, jaro.

Průvod se uskutečňuje každý rok za hojné spolupráce rodičů, veřejnosti i základní školy. Zvyk má krajové odlišnosti. Morena, je nazývána Mařenou, Mořenou a má různou podobu.

Šottnerová (2008) popisuje Morenu na Hané jako dutou dýni s vykrojenýma očima, ve které hoří svíce. Před večerem ji nesou za vesnici a hodí ji do vody.

Na Šumpersku a Zábřežsku Mařenu ustrojí do pěkných šatů. Za vesnici ji odstrojí, došek se spálí. Do šatů se obleče děvče, které dostane jméno Léto nebo Anděla. Chlapci useknou májíček a dají je děvčeti do ruky a vedou ho zpět do vesnice. Děvče se po dvou krocích vždy zatočí. (Thořová, 2008)

Říkadla v průvodu Mateřské školy Bělkovice – Lašťany:

Říkadlo č. 1:

Přišlo jako do vsi,
kde jsi zimo, kde jsi?
Byla zima mezi náma,
ale už je za horama,
Hu, hu, hu,
Jaro už je tu.

Říkadlo č. 2:

Zimo, zimo, táhni pryč,
nebo na tě vezmu bič!
Zatahám tě za pačesy,
za ty hory za ty lesy.
Až se vrátím nazpátek,
svleču zimní kabátek.

Říkadlo č. 3:

Jaro, jaro, už je tu,
máme radost velikú.

Voda zimu vzala

a jaro nám dala.

Voda zimu odnesla

a jaro nám přinesla.

(ZŠ a MŠ Bělkovice-Lašťany, 2016)

Příklad práce s dětmi v MŠ Bělkovice – Lašťany:

Integrovaný blok: Ťuká, ťuká sluníčko

Název tématu: Přišlo jaro do vsi

Doba trvání: 1 týden

Věková skupina: 5-6 let (25 dětí)

Cíl: seznámit děti s tradicí Moreny, uskutečnit průvod za doprovodu ozvučných dřívek a říkadel

Očekávaný výstup: Dítě sladí pohyb a tempo řeči s ozvučnými dřívky.

Organizační formy: skupinová, individuální, venku i v mateřské škole

Metody: názorná, demonstrační, praktická, slovní, nápodoba

Pomůcky: Malá Morena: nit, seno, nůžky, hadříky. Velká Morena: velký dřevěný kříž, sláma, fix, zbytky látek, barevné papíry, nůžky, napučené větvičky, kroje (pomoc rodičů), ozvučná dřívka

Postup malé Morenky: Děti za pomoci učitelky seno omotávají nití a tak vznikne kostra ze sena. Nůžkami prostříhnou hadřík a navléknou na Morenku.

Motivace: říkadlo za použití ozvučných dřívek

Zimo, zimo, táhni pryč,

nebo na tě vezmu bič!

Zatahám tě za pačesy,

za ty hory za ty lesy.

Až se vrátím nazpátek,

svleču zimní kabátek.

Aktivita k tématu:

- výroba společné Moreny,
- výroba malé Morenky,
- nácvik říkadla
- průvod Moreny

S ohledem na teoretické východisko byla k praktické části pořízena autorem následující fotodokumentace.

Fotodokumentace:

Obr. č. 1: Výroba Morenky ze sena

Zdroj: Autor (2016)

Obr. č. 2: Vycházející průvod v krojích

Zdroj: Autor (2016)

Obr. č. 3: Průvod od mateřské školy

Zdroj: Autor (2016)

Obr. č 4: Občerstvení u sousedů

Zdroj: Autor (2016)

Obr. č 5: Zastavení na mostě

Zdroj: Autor (2016)

Obr. č. 6: Průvod za doprovodu říkadel

Zdroj: Autor (2016)

8.2 Tradice Jedlička v obci Bělkovice - Lašťany

Obec Bělkovice - Lašťany patřila do oblasti Sudet, žilo zde početné německé obyvatelstvo. Němci vynášely smrt na čtvrtou neděli postní, tři neděle před Velikonocemi. S odsunem Němců tradice zanikla. V současné době dochází k obnově tradice.

Organizace obchůzek stejně jako zdobení Jedličky se liší od vesnice k vesnici. V Bělkovicích se děvčata sejdou na smluveném místě a společně obcházejí domy ve vesnici, dnes především rodinu a známé. Za odměnu dostanou sladkosti, bučky nebo drobné peníze.

O obnovení tradice pečuje paní Jana Šolcová. Každým rokem pořádá tvoření Jedliček. Tvoření se účastní maminky z okolních vesnic a společně s dětmi si Jedličku vyrobí. Paní Šolcová se zdobit Jedličku učila v 6 letech od své babičky, která tradici převzala od své matky. S přípravou začíná již v listopadu. Musí se postarat o nákup barevných papírů a staniolu, ze kterých poté vyrábí mašle, bříkavice a další ozdoby. Je zde potřeba zručnost a jemná práce.

Během února probíhá výřez jedliček a smrků v délce jednoho metru. Vrch stromku je seříznut, nutně je ponecháno pět větviček, ostatní jsou osekány a kůra je oloupaná. Na vršek je nasazena hlavička panenky. (Thořová, 2008) Důležité je stočit větvičky tak, aby vytvořily kalich. Na něj se nasadí speciálně prostříhaný barevný čtverec papíru, tzv. sak, vznikne síťka. Kmínek, který je zbaven kůry, je omotán bílým krepovým papírem a utvoří rukojeť.

Dříve bývaly hlavičky papírové a hadrové, poté z porcelánu a dnes se setkáváme s hlavičkami z gumy a plastu. Jedlička v obci Bělkovice – Lašťany má hlavičku kaučukovou, celuloidovou, hadrovou, či gumovou, jinde pouze papírovou. Dále je dozdobena krepovým papírem, fáborky, ozdobami, každá z nich má svůj specifický název a význam.

Pod hlavičku se připevní hůlka jako symbol rukou, někdy můžeme vidět ruce vyrobené z trávy. Na střed se upevní sukně a košilka. Na ruce se přišijí rukávce z krepového papíru. Všechna svazovaná místa se zakrývají mašličkami. Od pravé ruky po levou, zepředu i ze zadu, se připevňuje věneček – okružít (barevný nastříhaný papír). Na hlavičku přijde velká mašle, která má konce otočeny vzhůru. Konce jsou zdobeny pozlátky-trojúhelníčky, křížky, pásky, hvězdičkami (dříve byly konce zdobeny obrázky andělíčků). Na větvičky kolem přeslenu se přivazují barevná papírová kolečka, tzv. hvězdice. Každá musí mít jinou barvu, jsou k větvičkám přivazovány drátkem. K jejich dolnímu konci jsou přilepovány barevné papírové proužky, tzv. nohy. Nohy jsou v jiné barvě než hvězdice.

Dříve se lepidlo vyrábělo po domácku (mouka a voda), dnes je vhodné použít lepidlo Herkules. Jedlička je celkem vyzdobena 11 mašličkami a 6 bříkavicemi. Bříkavice symbolizují paprsky slunce, které se derou k půdě. Děvčata jedličkou točí v dlaních, bříkavice se otáčí a šustí.

Po skončení obchůzek si některá děvčata vystaví jedličku v domě do doby Velikonoc. (Thořová, 2008)

Každá součást Jedličky má svoji symboliku, stejně jako použité barvy.

Červená – krev a život

Žlutá – jaro

Bílá – čistota

Modrá – nebe, voda, modrá fiala

Nepoužívá se zelená, ta je již na stromečku.

Hlavička – symbol jara, Vesny

(Thořová, 2008)

Koledy na Smrtnou a Květnou neděli se dělí:

1. Zpěvy – dlouhé textové řetězce s nepravidelnými verši, které mají různý počet slabik (5 až 10). Postrádají smysl, jsou nelogické. Připomínají magické zařikání, je zde výrazná zvukomalba slov.

Nalezneme zde konstantní epitet: červená růžička, červené vejce, červený šáteček, modrá fiala, zelený lísteček.

Výrazná je personifikace léta: Léto si umývá ruce ve studánce hlubánce, hrubánce, rubínce a utírá je lístečkem plístečkem, červeným šátečkem. Zmiňován je sv. Jiří, který odemyká zemi, aby tráva rostla, nebo sv. Ján, který vozí věnečky všem pannám.

Dřív jsme v koledách spatřovali hanácký dialekt, ten již vymizel a v současnosti nacházíme v koledách prvky spisovné češtiny.

2. Lidové legendy ze Života Panny Marie, duchovní písně.

3. Krátké kolední popěvky prostých nápěvů, jedno i více slokové

4. Krátká říkadla bez nápěvu (4 verše).

(Thořová, 2008).

Příklad práce s dětmi v MŠ Bělkovice – Lašťany:

Integrovaný blok: Ťuká, ťuká sluníčko

Název tématu: Hody, hody, doprovody

Doba trvání: 1 den

Cíl: seznámit děti s koledou a uvést je do společnosti ostatních lidí

Očekávaný výstup: Dítě překonává stud v komunikaci s druhými, spolupracuje s ostatními.

Organizační formy: frontální, skupinová, individuální

Metody: praktická, slovní

Pomůcky: kroj, Jedlička, koleda na Jedličku

Aktivity:

- recitace koledy (Thořová, 2008)

- zkouška krojů a předvedení tradice děvčaty
- chlapci dívky podarují odměnou (čokoládové vejce).

Motivace: komunitní kruh

Dříve byly děti chudé a jednou do roka měla děvčata možnost vykoledovat si něco na přilepšenou, proto chodila s Jedličkou. Nyní si ukážeme Jedličky a kroje, se kterými děvčata chodila minulý rok a za recitaci si vykoledovala nějakou tu dobrotu nebo peněz. Společně se dnes naučíme se říkadlo a v sobotu si jedličku společně vyrobíme. Pro chlapce zmíníme tradici Pomlázku a její význam proto, aby bylo jasné přirovnání koledy děvčat a chlapců.

Fotodokumentace:

Obr. č. 6: Vyrábění Jedliček

Zdroj: Autor (2016)

Obr. č. 7: Vyrobené Jedličky

Zdroj: Autor (2016)

Obr. č. 8: Jedlička s hlavičkou od panenky

Zdroj: Autor (2016)

Obr. č. 9: Koledování děvčat v krojích

Zdroj: Marta Zatloukalová, DiS. (2016)

22. MÁ MILÁ JEDLEČKO, ČERVENÁ ROŽEČKO

Lašány (o. Olomouc)
Smrtná neděle 25. 3. 2007
zp. Jana Škráčková (45)

Má mi - lá jed - leč - ko, ve - ber so - bě z ro - že květ, Smrt - ná ne - dě - la
 čer - ve - ná ro - žeč - ko, ke - rò bo - deš sa - ma chtít, za sklem se - dě - la.
 Já ož sem si ve - bra - la, ke - rò sem sa - ma chtě - la.

Se - dě - la sem, se - dě - la o sva - ty - ho Ji - ři, trá - va ze - le - ná,
 Sva - lé Ji - ři stá - vá, ze - mi od - my - ká - vá, fi - a - la mod - rá,
 a - by trá - va rost - la,

vše - le - ja - ky kví - tí na vě - neč - ky ví - tí. Bi - lá pa - ni sto - jí,
 o - na do ni sáh - ne,

v bi - le sok - ni cho - dí, o - na nám ho - da - ro - je. Sva - lé Ji - ři z Ři - ma
 zla - té klíč ve - táh - ne,

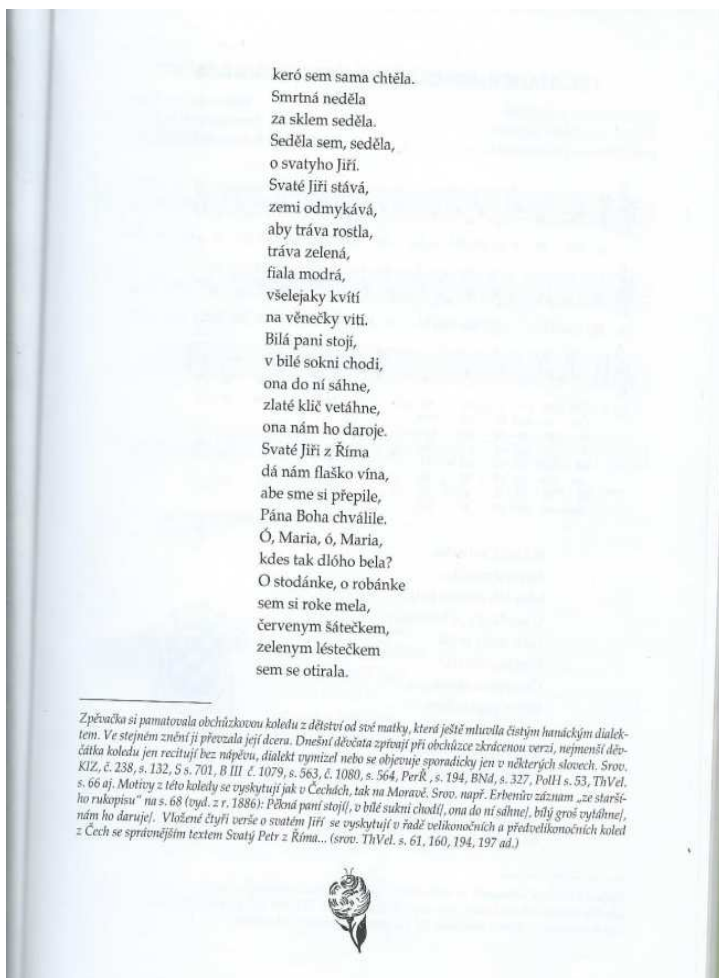
dá nám flaš - ko ví - na, a - bes - me si pře - pi - le, Pá - na Bo - ha chvá - li - le.

Ó, Ma - ri - a, ó, Ma - ri - a, kdes tak dló - ho be - la? O sto - dán - ke, o ro - bán - ke
 sem si ro - ke me - la, čer - ve - nym šá - teč - kem, sem se o - ti - ra - la.
 ze - le - nym lés - teč - kem

Má milá jedlečko,
 červená rožečko,
 veber sobě z rože květ,
 keró budeš sama chtít.
 Já ož sem si vebrala,

Obr. č. 10: Koleda na Jedličku

Zdroj: Thořová (2008).

Obr. č. 11: Pokračování koledy na Jedličku

Zdroj: Thořová (2008).

8.3 Matičky v obci Bělkovice - Lašťany

Tradice Matiček k vítání jara pochází z období baroka. Cílem tradice je uctít vzkříšení Krista. V tomto pojetí se tradice slaví pouze v Bělkovicích – Lašťanech. Středobodem tradice jsou dvě matičky a dva mládenci. Loňské matičky volí vždy matičky nové.

V obci, ač je v ní hodně věřících občanů, není kostel. Matičky z Bělkovic chodí na farnost v Dolanech, matičky z Lašťan na farnost v Bohuňovicích.

Na Bílou sobotu jdou matičky s mládenci bez hudby a bez průvodu do kostela oděny ve smutečním šatu. V kostele od faráře obdrží sochu Ježíše a odnesou ji do Základní školy v Bělkovicích – Lašťanech. Atmosféra je udržovaná ve smutečním duchu, protože Kristus byl

ukřížován. Kolem křížů, kapliček i Bělkovické a Laš'tanské Základní školy se zasadí jehličnaté stromky a okolí se vyzdobí kalami.

Následující ten, na Velikonoční neděli, se slaví vzkříšení Krista. Matičky mají oblečený hanácký kroj a na hlavě věnec. Laš'tanské matičky mají jednodušší šat.

Průvod se schází před Základní školou, účastníci obdrží myrtu, symbol „palmového listu“ a svíci. Za doprovodu muziky všichni vyrazí do kostela.

Příklad práce s dětmi v MŠ Bělkovice – Laš'tany:

Integrovaný blok: Ťuká, ťuká sluníčko

Název tématu: Hody, hody, doprovody

Doba trvání: 1 den

Cíl: seznámit dítě s tradicí Matičky, uvést dítě do světa kulturních hodnot

Očekávaný výstup: Dítě zná tradici Matičky, má pocit sounáležitosti se společenstvím.

Organizační formy: frontální, individuální

Metody: názorná, demonstrační, praktická, slovní

Pomůcky: svíčky, myrta, kroje

Motivace: komunitní kruh

V obci není kostel, přesto se lidé rozhodli o Velikonocích slavit křesťanské tradice. Chodíte děti do kostela? A Vaše babičky? Co jste tam viděly zajímavého? Ukázka krojů půjčených od paní Kubáčkové, která o tradici pečuje. Rozdání myrty dětem, zapálení svíčky.

Fotodokumentace:

Obr. č. 12: Průvod Matiček z Bělkovic

Zdroj: Jiří Zatloukal (2016)

Obr. č. 13: Matičky z Bělkovic se sochou Krista

Zdroj: Jiří Zatloukal (2016)

8.4 Klapání

Z katolických kostelů „zvony odletí do Říma“, svážou se lany a přestanou bít na počest utrpení Ježíše Krista. (Šottnerová 2008) Dobytku jsou též odebrány zvony. Zvony až do Bílé soboty nahrazují klapači, tj. chlapci, kteří za zvuku řehtaček, klapačů chodí po vesnici

vždy ráno, v poledne a večer. Naposledy jsou slyšet v 15:00 na Velký pátek. Chlapci od lidí z vesnice vybírají peníze, vejce, pochutiny.

Zvyk klapání se v Bělkovicích - Lašťanech dodržuje i dnes, přestože v obci není kostel a věřící spadají pod farnost v Bohuňovicích nebo v blízkých Dolanech. Doposud se věří, že klapání vyžene z domů vše zlé.

Příklad práce s dětmi v MŠ Bělkovice – Lašťany:

Integrovaný blok: Ťuká, ťuká sluníčko

Název tématu: Hody, hody, doprovody

Doba trvání: 1 den

Věková skupina: 5-6 let

Cíl: rozvíjet smysly – sluch a zrak

Očekávaný výstup: Dítě sleduje a rozlišuje rytmus při nácvičku klapání.

Organizační formy: skupinová, individuální

Metody: názorná, demonstrační, praktická, slovní

Pomůcky: klapač, písťalka, řehtačky

Motivace: komunitní kruh

Na Velký pátek zvony odletěly do Říma, ve vesnici nezvonil kostel a lidé potřebovali vědět, kolik je hodin. Proto ráno, v poledne a večer chodila skupinka chlapců a „klapali“, díky tomu lidé věděli, jestli už je ráno, poledne nebo večer. A my si to společně vyzkoušíme.

Fotodokumentace:

Obr. č. 14: Odpolední obchůzka klapačů za nepříznivého počasí

Zdroj: Autor (2016)

Obr. č. 15: Scházení klapačů za příznivého počasí

Zdroj: Marta Zatloukalová, DiS. (2010)

8.5 Zdobení vajíček

Ukázka TVP MŠ Bělkovice – Lašťany:

Integrovaný blok: Ťuká, ťuká sluníčko

Název tématu: Hody, hody, doprovody

Doba trvání: 1 den

Věková skupina: 5-6 let

Cíl: rozvíjet a kultivovat estetické vnímání

Očekávaný výstup: Dítě vyvine úsilí, soustředí se na činnost a její dokončení.

Organizační formy: skupinová, individuální

Metody: názorná, demonstrační, praktická, slovní

Pomůcky: vyfouklá vejce, modrá temperová barva, štětce, ubrus, džbán s vodou, hadřík, lepidlo Herkules, krajka

Postup: Děti namalují vajíčka modrou temperovou barvou, po zaschnutí přilepí lepidlem krajku.

Motivace: hra

1. Hra vajíčka v hnízdě

Popis hry: Na zemi leží 3-4 velké obruče (hnízdá), děti vytváří skupinky dle pokynu učitelky (v hnízdě jsou 2 vajíčka, 3 vajíčka atd).

2. Vajíčka se kutálejí

Popis hry: Děti si představují, že jsou vajíčka. Pohybují se různými směry, kutálejí se, ale nesmí narazit do jiného vajíčka, protože by se rozbilo. V případě, že hrozí srážka, se dítě zastaví nebo zpomalí. Rozbitá vejce vypadávají ze hry. (Šottnerová, 2008)

Fotodokumentace:

Obr. č. 16: Malování vajíček

Zdroj: Autor (2016)

Obr. č. 17. Hotová vajíčka s krajkou

Zdroj: Autor (2016)

ZÁVĚR

Každý národ si s sebou nese určité kulturní bohatství, moudrost a poznání, ke kterému došel v průběhu historie a které může z generace na generaci předávat. Jsem přesvědčena, že není vhodnější věk pro položení základů rozvoje sounáležitosti ve světě a společnosti prostřednictvím slavení lidových tradic, než je právě předškolní věk.

Bakalářská práce obsahuje 8 kapitol. V teoretické části práce popisuje tradice a jejich důležité místo v předškolním vzdělávání. Tato část je zaměřena na posílení významu lidových tradic a jejich oslav prostřednictvím prožitku u dětí v mateřské škole. Charakterizuje některé dokumenty z oblasti předškolního vzdělávání. Následně jsou vysvětleny vybrané jarní tradice, které jsou úzce spjaté s Velikonocemi, a uvedeny typické velikonoční symboly. Blíže jsou popsány vybrané jarní tradice, které se dodržují v obci Bělkovice – Lašťany a to především díky pracovníkům mateřské školy a obětavým občanům. Práci doplňuje fotodokumentace a praktické příklady. V současné době jsme svědky oživování zapomenuté tradice Jedličky.

Je potěšujícím zjištěním, že se mateřská škola podílí na kulturním dění v obci, není pochyb, že organizace oslav je velmi náročná. Značí to dobré klima, dobrou spolupráci vně i uvnitř mateřské školy a přátelský kolektiv.

Seznam použitých zdrojů a literatury

BABYRÁDOVÁ, Hana. *Rituál, umění a výchova*. 1. vyd. Brno: Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, 2002. 351 s. Spisy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně; sv. 83. ISBN 80-210-3029-1.

BLiK Hanácká televize: Originální zpravodajství z Hané [online]. [cit. 2016-06-14]. Dostupné z WWW: <http://www.bliktv.cz/cz/clanek-1/main/img-831>.

ČERMÁK, Miloslav. *Dějiny obce Bělkovice-Lašťany*. Vyd. 1. Bělkovice-Lašťany [i.e. Olomouc]: Memoria, 2008. 223 s. ISBN 978-80-85807-34-9.

FRANCÍREK, František. *Bakalářská práce: co, jak a proč připravit, zpracovat, napsat a zhodnotit (obhájit)* [online]. Vyd. 2. Praha: Ingenio et Arti, 2013 [cit. 2016-04-09]. ISBN 978-80-905287-2-7.

DUNOVSKÝ, Jiří et al. *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1999. 279 s. ISBN 80-7169-254-9.

HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. 774 s. ISBN 80-7178-303-X.

KIRCHNEROVÁ, Veronika a RUBEŠOVÁ, Radka. *Výchova prožitkem: tvořivé hry a činnosti pro mateřské školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013. 140 s., [3] s. obr. příl. ISBN 978-80-262-0505-0.

Kolektiv pedagogů. *Školní vzdělávací program Mateřské školy Bělkovice - Lašťany: Jen si děti všimněte, co je krásy na světě*. Bělkovice - Lašťany, 2014.

LANGMEIER, Josef a MATĚJČEK, Zdeněk. *Psychická deprivace v dětství*. Vyd. 4., dopl., V nakl. Karolinum 1. Praha: Karolinum, 2011. 399 s. ISBN 978-80-246-1983-5.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují*. Vyd. 6. Praha: Portál, 2013. 108 s. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-262-0398-8.

MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. 161 s. Studijní texty. ISBN 80-86429-19-9.

MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. 311 s. Studijní texty; sv. 38. ISBN 80-86429-58-X.

MOŽNÝ, Ivo. *Česká společnost: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002. 207 s. ISBN 80-7178-624-1.

Obec Bělkovice - Laštány 2016 [online]. 2016 [cit. 2016-06-14]. Dostupné z WWW: <http://www.belkovice-lastany.cz/>.

PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. 395 s. ISBN 978-80-7367-647-6.

ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie osobnosti: obor v pohybu*. 6., rev. a dopl. vyd., V Grada Publishing 2. Praha: Grada, 2010. 208 s. Psyché. ISBN 978-80-247-3133-9.

Skolabelkovice [online]. [cit. 2016-06-09]. Dostupné z WWW: <http://www.skolabelkovice.cz/>
SKOPOVÁ, Kamila. *Rodinné svátky o století zpátky, aneb, Oslavy a rituály v české domácnosti*. 1. vyd. Praha: Akropolis, 2010. 95 s. ISBN 978-80-87310-11-3.

SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004.

ŠEVČÍKOVÁ, Hana, ed. *Velikonoce na Hané*. Olomouc: Okresní knihovna, 1996. 23 s. ISBN 80-85061-09-0.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka et al. *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 175 s. ISBN 978-80-244-2141-4.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 2009. 253 s. ISBN 978-80-7346-096-9.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Velikonoce: původ, zvyky, hry, pohádky, návody a náměty*. Vyd. 2. Olomouc: Rubico, 2004. 125 s. ISBN 80-7346-044-0.

THOŘOVÁ, Věra. *Jarní občůzkové koledy děvčat na Olomoucku a Přerovsku: Smrtná a Květná neděle*. 1. vyd. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky, 2008. 146 s., [6] l. barev. map. příl. Poklady lidové kultury; sv. 11. ISBN 978-80-87112-04-5.

TOLLAROVÁ, Blanka a kol. *Jsme lidé jedné Země: program prevence xenofobie a rasismu*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013. 259 s. ISBN 978-80-262-0376-6.

TOUFAR, Pavel. *Český rok na vsi a ve městě: české a moravské zvyky, svátky, tradice, pověry, pranostiky, zábava, radost z vaření a jídla, tajemné příběhy a legendy*. Vyd. 1. Třebíč: Akcent, 2004. 2 sv. ISBN 80-7268-276-8.

VÁGNEROVÁ, Kateřina, ed. et al. *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. 147 s. ISBN 978-80-7367-611-7.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. 531 s. ISBN 978-80-246-2153-1.

Seznam zkratk

ČR – Česká republika

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

NPRV – Národní program rozvoje vzdělávání

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

ŠVP – Školní vzdělávací program

MŠ – Mateřská škola

ZŠ – Základní škola

PV – Předškolní vzdělávání

Seznam příloh

Příloha č. 1: Ukázka ŠVP Mateřské školy Bělkovice-Lašťany

Příloha č. 2: Video k Jedličce

Příloha č. 1: Ukázka z ŠVP MŠ Bělkovice – Lašťany

Zdroj: Kolektiv pedagogů MŠ a ZŠ Bělkovice – Lašťany

**Základní škola a Mateřská škola Bělkovice – Lašťany,
příspěvková organizace**

„Jen si, děti, všimněte, co je krásy na světě...“

(Jan Čarek)

Školní vzdělávací program

Mateřské školy Bělkovice-Lašťany

zdroj obrázku: www.krnap.cz

6. Integrovaný blok: ŤUKÁ, ŤUKÁ SLUNÍČKO

Témata:

1. Přišlo jaro do vsi /tradice, Morena/
2. Hody, hody doprovody /Velikonoce/
3. Naše kočka strakatá měla čtyři koťata /chováme domácí zvířata a jejich mláďata/
4. Beruško, půjč mi jednu tečku /co se děje v trávě a ve vzduchu/
5. Vstávej, semínko, hola-la /jarní práce na zahradě/

1. Dítě a jeho tělo: osvojení si dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí a vytváření zdravých životních návyků a postojů

2. Dítě a jeho psychika:

- a) osvojení některých dovedností, které předcházejí čtení i psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka
- b) vytváření základů pro práci s informacemi
- c) získání schopnosti řídit chování vůlí a ovlivňovat vlastní situaci

3. Dítě a ten druhý: ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi i dospělými

4. Dítě a společnost: vytvoření základů estetického vztahu ke světu, k životu, ke kultuře a umění

5. Dítě a svět: rozvoj pocitu sounáležitosti s živou a neživou přírodou, lidmi, společností, planetou Zemí

Nabídka činností:

- aktivity zaměřené na úctu k životu
- vycházky s pozorováním zvířat a jejich mláďat
- práce v koutcích živé přírody a na zahradce

7.8 Plánované akce

- Podzimní výstava zahrádkářů (ovoce a zelenina)
- Halloween, slavnost „Uspávání broučků do pařezu a lampiónový průvod“
- Mikulášská veselice s čertem
- Mikulášská nadílka v MŠ
- Vánoční vyrábění s rodiči
- Vánoční nadílka
- Vánoční koledování (předání přáníček sponzorům)
- Zpěv koled u rozsvěcování vánočního stromu v obci
- Vystoupení pro seniory
- Karneval v maskách s předáním diplomů
- Ukázka lekcí jazykové výchovy a angličtiny v MŠ
- Velikonoční výstavka v Sokolovně
- Návštěva knihovny
- Návštěva dětí z MŠ v ZŠ
- Vynášení zimy – Morena
- „Vítání jara“ - posezení s rodiči, Velikonoční tvoření
- Udržování tradice krojovaných Jedliček
- Oslava Dne Země
- Den otevřených dveří v MŠ spojený se zápisem do MŠ
- Svátek matek - besídka pro maminky
- Dětský den s bohatým programem pro děti
- Výlet
- Besedy (např. s myslivcem, s městskou policií, hasiči aj.)
- 2x ročně fotografování (možnost i s mladším nebo starším sourozencem)
- Dle zájmu zajištění plaveckého kurzu, lyžařského kurzu
- Pasování na školáky a loučení s mateřskou školou – poslední zvonění
- Pravidelné výstavky dětských prací + výzdoba mateřské školy ke všem těmto akcím

Příloha č. 2: Video k Jedličce

Video: <http://www.bliktv.cz/cz/clanek-1/main/img-831>

Zdroj: (BLiK Hanácká televize: Originální zpravodajství z Hané [online], 2016).

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Marie Maderová
Katedra:	Katedra primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce:	Mgr. Alena Vavrdová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Kulturní tradice regionu a jejich uplatnění v mateřské škole
Název v angličtině:	Cultural traditions in region and their place in the preschool education.
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá uplatněním kulturních tradic v předškolním vzdělávání. V praktické části jsou popsány oslavy tradic v obci Bělkovice – Lašťany, které jsou doplněny fotodokumentací.
Klíčová slova:	Jarní tradice Hané, Morena, Jedlička, Matičky, Klapání, předškolní vzdělávání, obec Bělkovice – Lašťany.
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis deals with the usage of cultural traditions in the preschool education. The practical part describes the spring folk celebrations of the traditions in the village called Bělkovice-Lašťany, the photographs included.
Klíčová slova v angličtině:	Spring traditions of the region Hana, Morena, Jedlicka, Maticky, Klapani, preschool education, village Belkovic – Lastany.
Přílohy vázané v práci:	Ukázka Školního vzdělávacího programu MŠ Bělkovice - Lašťany Video s tradicí Jedličky
Rozsah práce:	51 stran
Jazyk práce:	český